

Nr 158

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente, m. m.; given Stockholms slott den 29 mars 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sigurd Lindholm

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente, avlöningsreglementet för folkskolan, avlöningsreglementet för övningslärare samt polislönereglementet. Ändringarna är i allmänhet föranledda av riksdagens redan fattade beslut i olika frågor eller avhängiga av bifall till förslag, som i tidigare propositioner framlagts för årets riksdag. Bemyndigande att företaga ändring i polislönereglementet, innebärande vidgad rätt till flyttningserättning m. m. för polispersonal, begärs i anslutning till ställningstagande till av särskild utredningsman framlagt förslag.

Vidare begärs bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om ersättning för beredskapstjänst eller jourtjänstgöring i vissa fall och att bifalla vissa ansökningar om befrielse från återbetalningsskyldighet. Slutligen redovisas för riksdagen tilltänkta ändringar i grunderna för den s. k. bilkalkyl, som ligger till grund för beräkning av ersättning vid tjänsteresa med egen bil.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 mars
1957.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON, HENRIKSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, frågor om *ändringar i gällande avlöningsreglementen, m. m.* samt anför därvid följande.

I olika tidigare propositioner till årets riksdag har framlagts förslag, som föranleder ändringar i gällande statliga avlöningsreglementen m. m.

Detta gäller till en början beträffande de i årets statsverksproposition (bil. 2, p. 4) föreslagna grunderna för en löneplansrevision m. m. ävensom de förslag angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m., som framlagts i prop. 1957: 120. I anslutning till de i nämnda sammanhang framlagda förslagen har begärts riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar. Det i anslutning till löneplansrevisionen begärda bemyndigandet har redan lämnats av riksdagen (SU 14, rskr 14).

Behov av ändringar i vederbörliga avlöningsreglementen föranleds jämväl av vissa andra för årets riksdag framlagda förslag. I årets statsverksproposition (VIII ht, p. 253) föreslås sålunda införande av ersättning för undervisning i lapska till vissa lärare vid nomadskolorna. Vidare har riksdagen bifallit ett under XI ht (p. 145 o. 147) framlagt förslag om höjning av till överståthållaren och landshövdingarna utgående representationsbidrag (SU 40, rskr 130). I prop. 1957: 106 angående försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m. har slutligen föreslagits inrättande av en särskild försökskola i Linköping, vars lärarpersonal skall avlönas av statsmedel.

Viss ändring i polislönereglementet (SFS 1954: 226) föranleds av 1956 års riksdags beslut om inrättande fr. o. m. den 1 juli 1957 av Norrbottens statliga poliskår (prop. 1956: 114, SU 92, rskr 227).

Inom civildepartementet har vidare varit föremål för beredning vissa andra frågor, som för sin lösning påkallar reglementsändringar eller som eljest är av natur att böra underställas riksdagen. Jag torde sålunda få anmäla frågor om vidgad rätt till flyttning ersättning för polispersonal, om införande av vissa ersättningar för beredskapstjänst eller jourtjänstgöring, om be-

frielse från viss återbetalningsskyldighet samt om ändring i den s. k. bilkalkyl, som ligger till grund för beräkning av ersättning vid tjänsteresa med egen bil.

I. Vissa ändringar i avlöningsreglementena

Såsom framgår av det tidigare anförda har Kungl. Maj:t erhållit riksdagens bemyndigande att vidtaga de ändringar i avlöningsreglementena, som betingas av löneplansrevisionen. Vidare har bemyndigande att vidtaga dylika ändringar begärts i anslutning till framläggande av förslag till lönegradsplacering för vissa tjänster m. m.

Jag torde nu få anmäla frågan om de övriga ändringar i avlöningsreglementena, som föranleds av förutberörda riksdagsbeslut eller som erfordras vid bifall till i det föregående omnämnda förslag till årets riksdag. I anslutning härtill torde jag vidare få anmäla en av skolöverstyrelsen gjord framställning om viss ändring i folkskolans avlöningsreglemente.

Här avsedda ändringar berör *statens allmänna avlöningsreglemente* den 30 juni 1948 (nr 436), *avlöningsreglementet för folkskolan* den 30 juni 1948 (nr 437), *avlöningsreglementet för övningslärare* den 9 juni 1950 (nr 386) samt *polislönerreglementet* den 14 maj 1954 (nr 226). Med hänsyn till de erforderliga ändringarnas karaktär framlägges ej några utarbetade författningsförslag, utan jag begränsar mig till att redovisa ändringarna i fråga.

Statens allmänna avlöningsreglemente (Saar)

I 3 § 1 mom. Saar anges de läroanstalter, som inrymmes under samlingsbenämningen »Läroverk m. fl. läroanstalter» i de särskilda bestämmelserna till vissa av reglementets paragrafer. Vid bifall till det i prop. 1957:106 framlagda förslaget om inrättande av en särskild statlig försöksskola i Linköping skall Saar göras tillämpligt å försöksledaren — tillika chef för skolan — och lärare i läroämnena. I den i 3 § 1 mom. intagna uppräkningslistan av läroanstalter föreslås därför skola införas jämväl här avsedda försöksskola.

Försöksledaren bör vid Saars tillämpning i princip likställas med rektor. För att vinna viss förenkling i utformningen av de särskilda bestämmelserna för läroverk m. fl. läroanstalter under ett flertal paragrafer i reglementet föreslår jag, att i förevarande moment intages föreskrift om att vid tillämpningen av nämnda särskilda bestämmelser försöksledaren vid här avsedda försöksskola skall, där ej annat framgår, likställas med rektor vid statlig läroanstalt. Om en dylik föreskrift meddelas, bör densamma — för vinnande av en förenkling i redan gällande bestämmelser — omfatta jämväl föreståndaren för det till konstfackskolan hörande teckningslärarinstitutet, vilken tjänst f. n. i ett flertal stadganden omnämnes såsom jämställd med rektorstjänst.

Enligt de under 33 § Saar meddelade särskilda bestämmelserna för läns-

styrelserna utgår f. n. representationsbidrag till överståthållaren med 20 000 kronor, till landshövdingarna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län med 15 000 kronor och till övriga landshövdingar med 12 000 kronor, allt för år räknat. Sedan riksdagen numera bifallit förenämnda i årets statsverksproposition (XI ht, p. 145 o. 147) framlagda förslag om förhöjt representationsbidrag, skall ett vart av de angivna beloppen höjas med 6 000 kronor.

Avlöningsreglementet för folkskolan (Arf)

Enligt 1 § 1 mom. Arf är reglementet tillämpligt på timlärare, som är särskilt anställd vid folkskola, småskola eller mindre folkskola för undervisning i annat läroämne än slöjd och hushållsgöromål under sådana förhållanden, att statsbidrag kan utgå till hans avlöning.

I skrivelse den 8 maj 1956 har *skolöverstyrelsen* bl. a. hemställt om sådan ändring av förenämnda stadgande, att fråga skall vara om undervisning i annat ämne än övningsämne, som avses i stadgan för övningslärare.

Genom den föreslagna ändringen skulle uppnås en riktigare gränsdragning än den nu gällande mellan Arf och avlöningsreglementet för övningslärare i vad avser reglementenas tillämplighet å timlärare. Stadgandet torde böra ändras i anslutning till skolöverstyrelsens förslag.

Vid bifall till vad i årets statsverksproposition (VIII ht, p. 253) föreslagits angående arvode till nomadlärare för undervisning i lapska erfordras vidare visst tillägg till 42 § Arf. Förslaget innebär, att avsedda arvode skall utgå med samma belopp (f. n. 450 kronor för läsår) och enligt samma grunder, som de nu enligt 23 § 3 mom. Arf utgående arvoden för undervisning i engelska eller tyska.

Avlöningsreglementet för övningslärare (Arö)

Enligt förberörda förslag till inrättande av en särskild statlig försökskola i Linköping (prop. 1957: 106, s. 118) är behovet av övningslärare under försöksskolans första läsår svårt att nu bedöma. I första hand torde böra räknas med att undervisningen i övningsämnena bestrides av timlärare. I propositionen uttalas emellertid, att Kungl. Maj:t torde böra ha rätt att, om så visar sig mer ändamålsenligt, inrätta ordinarie övningslärartjänster vid skolan. Det har förutsatts, att i fråga om lärartjänster vid försöksskolan lönesättningen i huvudsak skall vara densamma som vid en reguljär enhetsskola.

Kungl. Maj:t torde böra utverka bemyndigande att i anslutning till vad i förenämnda proposition anförts vidtaga de ändringar i Arö, som kan bli erforderliga vid bifall till förslaget om inrättande av angivna försöksskola. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde emellertid, såvitt avser budgetåret 1957/58, erforderliga avlöningsbestämmelser för övningslärartjänster vid försöksskolan få meddelas vid sidan av avlöningsreglementet, om Kungl. Maj:t så skulle pröva lämpligt.

Polislönereglementet (Plr)

En formell ändring i 1 § 1 mom. b) Plr erfordras i anslutning till riksdagens förberörda beslut om inrättande av Norrbottens statliga poliskår. Vad i stadgandet sägs om poliskåren i Boden skall i stället avse förstnämnda poliskår.

II. Vidgad rätt till flyttningsersättning m. m. för polispersonal

Inledning

I 17 § 3 mom. polislönereglementet (Plr) stadgas, att ordinarie eller extra ordinarie polisman, som förflyttas på grund av indragning av polistjänst eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, äger åtnjuta *ersättning för flyttningskostnad* enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Vidare stadgas att Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t därtill bemyndigar, äger medge, att dylik ersättning må utgå till annan polisman eller under andra förutsättningar än nu sagts.

I en av särskilt tillkallad utredningsman¹ den 1 november 1956 avlämnad promemoria med utredning och förslag angående vidgad rätt till ersättning för flyttningskostnad för polispersonalen m. m. har föreslagits viss utvidgning av polisman sålunda tillkommande rätt till flyttningsersättning.

Över promemorian har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statens lönenämnd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i samtliga län efter hörande av vederbörande landsfogdar, polismästarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg, statspolisintendenten, polisväsendets organisationsnämnd, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) efter hörande av Svenska polisförbundet, Föreningen Sveriges stadsfiskaler och föreningen Sveriges landsfiskaler.

Jag torde nu få anmäla utredningsmannens förslag och de däröver avgivna yttrandena i de delar desamma är av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning.

Utredningsmannens förslag

Inledningsvis lämnar utredningsmannen en redogörelse för gällande bestämmelser om rätt till ersättning för flyttningskostnad för statstjänstemän och personal i statsunderstödd verksamhet m. m. Dessa bestämmelser innebär i stort sett, att rätt till flyttningsersättning vid såväl tvångsförflyttning som befordran tillkommer sådana ordinarie och extra ordinarie statstjänstemän och tjänstemän i statsunderstödd verksamhet, å vilka Saar äger tillämpning, ävensom — med vissa begränsningar — präster, å vilka prästlönereglementet äger

¹ Expeditionschefen i inrikesdepartementet A. V. L. Rydbeck.

tillämpning. För tjänstemän i statsunderstödd verksamhet med avlöning enligt andra av Kungl. Maj:t utfärdade avlöningsreglementen än Saar gäller, att ersättning utgår endast vid tvångsflyttning. Övningslärare följer samma bestämmelser, som gäller för övriga lärare vid den skola, där vederbörande övningslärare tjänstgör.

Utredningsmannen framhåller, att rätt till flyttning ersättning för stats-tjänstemän vid befordran infördes år 1919, då bestämmelser härom intogs i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Som motiv till denna utvidgning av rätten till flyttning ersättning anfördes verkens intresse av att dugande tjänstemän ej skulle av ekonomiska hänsyn avhålla sig från att söka befattningar och förordnanden. För polispersonalens del gällde före Plr:s ikraftträdande den 1 juli 1954, att de statsanställda polismännen — vid poliskåren i Boden och skyddsområdespolisen i Kalix — var inordnade under Saar och sålunda hade samma rätt till flyttning ersättning som övriga statstjänstemän, medan de kommunalt anställda polismännen avlönades enligt kommunala lönebestämmelser, som ej medgav någon rätt till sådan ersättning.

Utredningsmannen, som anser att polismän i princip bör ha rätt till flyttning ersättning enligt samma grunder, som gäller för statstjänstemän i allmänhet, framhåller att det väsentliga motivet till att sådan rätt finns inom statsförvaltningen för personal, som befordras, torde vara det statliga arbetsgivarintresset av att en tjänstemans möjlighet att söka och erhålla högre tjänst å annan ort ej skall vara beroende av tjänstemannens ekonomiska ställning. Om flyttning ersättning utgår vid befordran, blir det möjligt för ett större antal tjänstemän än som eljest skulle ha varit fallet att söka ledigblivande högre tjänster. Därmed ökas förutsättningarna för att till en sådan ledigbliven tjänst förvärva en väl kvalificerad tjänsteman. Systemet med flyttning ersättning vid befordran torde även inrymma den mera indirekta fördelen för staten-arbetsgivaren att det kan medverka till jämnare fördelning av tjänstemännen på ett verks olika tjänsteställen.

Enligt utredningsmannens mening måste det även inom polisväsendet vara ett betydande intresse för polisdistriktet-arbetsgivaren, att en ledigbliven polismanstjänst drar till sig så kvalificerade sökande som möjligt. Däremot torde möjligheten att genom införande av rätt till flyttning ersättning vid befordran åstadkomma en bättre spridning av tjänstemännen ur det kommunala polisdistriktets synpunkt närmast te sig som en nackdel, eftersom underlättandet av övergång mellan de olika distrikten medför ökade risker för ett polisdistrikt att förlora dugande och med det egna distriktet väl förtrogna polismän till andra distrikt.

Utredningsmannen finner det emellertid ej riktigt att bedöma frågan om polismans rätt till flyttning ersättning enbart med beaktande av det kommunala arbetsgivarintresset. Redan den omständigheten, att viss polispersonal är statsanställd och att kostnaderna för i statspolisorganisationen ingående polismän (omkring 10 % av landets poliskår) helt bestrids av stats-

medel, talar för att vid bedömande av flyttningsersättningsfrågan hänsyn tages till de inom statsförvaltningen gällande bestämmelserna. Större beaktande kräver dock det förhållandet, att det statliga intresset för polisväsendets organisation och rätta funktion sedan decennier tillbaka varit stort och i stigande omfattning kommit till uttryck i konkreta åtgärder för polisväsendets effektivisering. Mot denna bakgrund synes det naturligt, att staten genom bestämmelser om flyttningsersättning vid befordran underlättar för dugande polismän att söka sig till sådana högre tjänster, på vilka deras duglighet kan till fullo utnyttjas. Det torde vidare ur statens synpunkt vara angeläget att genom en sådan åtgärd som utbetalande av flyttningsersättning vid befordran medverka till en jämnare rekrytering till landets olika polisdistrikt. Polisväsendet måste i många hänseenden betraktas som en enhet, även om det av olika skäl bibehållits såsom en i huvudsak kommunal uppgift med därav följande fördelning på ett stort antal huvudmän. Det synes därför önskvärt, att polisorganisationen i landet får bilda en befordringsenhet, inom vilken befordran kan vinnas på i stort sett samma villkor som inom en rent statlig, över landet fördelad personalkår.

Utredningsmannen framhåller vidare, att det i vissa städer med statspolisavdelning visat sig svårt att erhålla för statspolistjänstgöringen lämplig personal och att det därför synes angeläget att vidta åtgärder, som kan underlätta rekryteringen till statspolisstäderna. Även av denna anledning synes polismännens rätt till flyttningsersättning böra utvidgas till att avse flyttnings i samband med befordran.

Av det hittills sagda framgår, att utredningsmannen vid bedömande av förevarande fråga ur det allmännas synpunkt funnit, att omsorgen om polisväsendet i dess helhet talar för en utvidgning av rätten till flyttningsersättning för polispersonalen.

Även de enskilda polismännen har emellertid intresse av att i här ifrågasvarande avseende bli i huvudsak jämställda med statstjänstemännen. Utredningsmannen betecknar polismännens i olika sammanhang framförda krav på införande av rätt till flyttningsersättning vid befordran såsom välgrundat ur rättvisesynpunkt. Eftersom polispersonalens avlöningsförmåner är avvägda i nära anslutning till de enligt Saar utgående förmånerna, torde det vara svårt för den enskilde polismannen att inse, varför så ej är fallet beträffande rätten till flyttningsersättning. Härtill kommer att rätten till flyttningsersättning vid befordran otvivelaktigt skulle få stor betydelse för den enskilde polismannen. Dels är befordringsförhållandena mycket växlande i olika polisdistrikt och dels utgör de flesta polisdistrikten så små organisationsenheter, att många polismän för att över huvud taget kunna vinna befordran inom rimlig tid måste söka sig till tjänster i andra distrikt.

Slutligen framhåller utredningsmannen, att införande av rätt till flyttningsersättning vid befordran kan medverka till att mildra de konkurrensförhållanden mellan polisdistrikt av olika slag (storstadsdistrikt—landsbygdskdistrikt), som alltfjämt kommer till synes.

Efter dessa allmänna synpunkter på en utvidgning av rätten till flyttningsersättning för polispersonalen övergår utredningsmannen till frågan om den närmare utformningen av en dylik rätt.

Utredningsmannen erinrar härvid till en början om att prästernas rätt till flyttningsersättning är begränsad på så sätt, att ersättning ej utgår vid befordran mellan komministertjänster eller mellan kyrkoherdetjänster. Denna begränsning har tillkommit med hänsyn till differentieringen av såväl kyrkoherde- som komministertjänsterna på fyra olika lönegrader. En liknande differentiering förekommer även inom polisväsendet beträffande kommissarie- och assistenttjänster. Eftersom emellertid denna differentiering är grundad på en bedömning av de olika tjänsternas svårighetsgrad, finns det enligt utredningsmannens mening ej anledning att i fråga om rätt till flyttningsersättning undantaga befordran mellan kommissarie- resp. assistenttjänster i olika lönegrader.

Vidare framhåller utredningsmannen, att det i analogi med vad som gäller enligt Saar ej finns anledning att införa rätt till flyttningsersättning vid flyttning på grund av befordran inom den för polispersonalen gällande befordringsgången. Visserligen förekommer ej uttrycket reglerad befordringsgång i Plr, men 3 § 1 mom. tilläggsbestämmelserna till Plr innehåller forskrifter om en befordringsgång, enligt vilken polisman i normala fall automatiskt uppnår tjänst i lägst lönegraden Ce 15 efter 3 års tjänstgöring. Utredningsmannen föreslår dessutom den begränsningen, att rätt till flyttningsersättning ej införes vid befordran till tjänst i lönegraden Ca 15, d. v. s. ordinarie tjänst i samma lönegrad som befordringsgångens slutlönegrad. Enligt hans mening är skälen för införande av en dylik rätt i sådana befordringsfall ej lika starka som vid befordran till tjänster i högre lönegrader, eftersom ett underlättande av flyttning till tjänster i Ca 15 ej torde kunna nämnvärt påverka polisväsendets effektivitet.

Även i ett annat avseende finner utredningsmannen anledning föreligga att i fråga om polismännen göra en mindre avvikelse från de regler, som gäller för statstjänstemän. Dessa senare kan nämligen erhålla ersättning för flyttningskostnader, som föranletts av till- eller frånträdande av förordnande å högre tjänst. Utredningsmannen anser ej de skäl, som i det föregående anförts för beredande av flyttningsersättning vid befordran, äga samma styrka, då det gäller till- eller frånträdande av förordnanden. För övrigt torde antalet av förordnanden föranledda flyttningar vara obetydligt.

Därest undantagsvis särskilda skäl skulle föreligga att medge flyttningsersättning i andra fall än de ovan nämnda, bör det enligt utredningsmannens mening liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t därtill bemyndigar, att efter prövning av omständigheterna medge sådan ersättning. Såsom sådana särskilda skäl skulle exempelvis kunna åberopas, att ett förordnande att uppehålla högre tjänst kan beräknas pågå under lång tid (minst 1 år) eller att det ur det allmännas synpunkt synes angeläget att underlätta rekryteringen till visst polisdistrikt eller återbesättande av viss specialtjänst.

Utredningsmannen föreslår härefter, i analogi med vad som gäller för statstjänstemän, att annan polisman än ordinarie eller extra ordinarie skall äga rätt att vid resa med anledning av flyttning inom riket åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente med tillämpning av bestämmelserna i allmänna resereglementet, under förutsättning att övriga för erhållande av flyttningsersättning stadgade villkor är uppfyllda.

Utredningsmannens förslag innefattar vidare, att en förutsättning för rätt att åtnjuta ersättning för flyttningskostnad skall — liksom fallet är beträffande statstjänstemän — vara, att flyttningen är föranledd av beslut, som för polismannen medför ändring av stationeringsort eller innebär åläggande för honom att byta bostad. Härvid bör såsom stationeringsort anses, i fråga om polisman vid centraliserad poliskår den ort, till vilken kåren är förlagd, och i fråga om annan polisman den ort, där polismannen normalt skall ha sin bostad. Hänsyn bör däremot ej tas till medgivande för viss polisman att, t. ex. på grund av bostadsbrist, tillfälligt bo på annan ort.

Utredningsmannen berör härefter frågan om bestridandet av kostnaderna för flyttningsersättning.

Utredningsmannen framhåller, att det skäl, som föranlett honom att föreslå, att polisman skall erhålla rätt till flyttningsersättning vid befordran, i första hand är det allmänna statsintresset av att polisväsendet arbetar så effektivt som möjligt. Med denna utgångspunkt har han ej funnit anledning föreslå, vare sig att flyttningsersättningen helt skall bekostas av det polisdistrikt, till vilket flyttning sker, eller att det distrikt, från vilket vederbörande polisman flyttar, skall åläggas någon bidragsskyldighet. Skulle polisdistrikten åläggas att betala flyttningsersättning, borde de i varje fall erhålla statsbidrag i minst samma utsträckning som till polismannens övriga kontanta avlöningsförmåner. Övervägande skäl talar enligt utredningsmannens mening för att statsverket skall icke blott utbetala utan även slutligt svara för flyttningskostnaderna vid befordran. Med hänsyn till att den allmänna statsbidragsutredningen ansett sig icke böra f. n. uppta frågan om översyn av statsbidragsbestämmelserna inom polisväsendet, enär frågan om polisväsendets förstatligande ånyo aktualiserats, finner utredningsmannen det mindre lämpligt att nu införa särskilda bestämmelser om statsbidrag till kostnader för flyttningsersättning. Han finner det vidare önskvärt, att de med flyttningsersättningsbestämmelserna väl förtrogna länsstyrelserna får hand om prövning och utbetalning av flyttningsersättningarna till polismännen. På grundval av vissa verkställda undersökningar har utredningsmannen dessutom funnit, att de med den föreslagna reformen förenade kostnaderna ej blir av den storleksordning, att de motiverar det ökade administrativa besvär, som ett statsbidragssystem för med sig. Såsom en bestämd fördel av att staten står för kostnaderna framhålles slutligen, att med ett sådant system polisdistriktens ställningstaganden i samband med tjänstetillsättningar inom polisväsendet kan ske med bortseende från kostnader av här avsett slag.

Beträffande kostnaderna för flyttningsersättning vid tvångsflyttning inom ett polisdistrikt föreslår utredningsmannen ingen ändring av vad som nu gäller. Dylika kostnader bör m. a. o. bestridas på samma sätt som polis-männens övriga kontanta avlöningsförmåner.

I fråga om det administrativa förfarandet i ärenden angående flyttnings-ersättning till polisman föreslår utredningsmannen följande. Polismannen bör inge sin ansökan till polischefen i det polisdistrikt, till vilket eller inom vilket flyttningen skett, varefter denne med attest överlämnar handlingarna till länsstyrelsen, som, då fråga är om flyttningsersättning som helt skall bestridas av statsmedel, fattar beslut i ärendet och i förekommande fall utbetalar ersättningen till polismannen. Kostnaderna bör bestridas från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m., vilket anslag disponeras av samtliga länsstyrelser. Avser ansökan ersättning för flyttning i anledning av tvångsflyttning inom ett polisdistrikt, bör länsstyrelsen efter granskning av ersättningsyrkandena med eget yttrande överlämna handlingarna till polisdistriktet.

Erforderliga bestämmelser angående bestridande av kostnaderna för flyttningsersättning samt om förfarandet vid handläggning av ärenden rörande sådan ersättning föreslås skola införas i kungörelsen den 26 maj 1954 (nr 463) angående vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagar-väsendet m. m.

Utredningsmannen har gjort en approximativ beräkning av den årliga merkostnad för statsverket, som ett genomförande av det framlagda förslaget skulle medföra. Beräkningen har grundats på vissa inhämtade uppgifter rörande flyttningskostnader och flyttningsfrekvens. Den genomsnittliga flyttningskostnaden vid vissa statliga myndigheter uppgick under budgetåret 1955/56 till omkring 900 kronor per flyttning. Under samma budgetår förekom 32 flyttningar i samband med befordran till polismanstjänst i 17 eller högre lönegrad. Om rätt till flyttningsersättning förelegat vid dessa flyttningar, skulle totalkostnaden ha uppgått till inemot 30 000 kronor. Ehuru — med hänsyn bl. a. till flyttningsfrekvensen vid vissa statliga verk — en utvidgning av rätten till flyttningsersättning kan beräknas komma att stimulera till ökat antal flyttningar, torde, med beaktande jämväl av föreliggande felkällor, den årliga kostnaden icke komma att överstiga 100 000 kronor.

Avslutningsvis må här nämnas, att utredningsmannen fäst uppmärksamheten på förekomsten av vissa förhållanden, som är ägnade att motverka effekten av förslaget om utvidgning av polispersonalens rätt till flyttningsersättning. En faktisk begränsning av polismanns möjligheter att vinna befordran till tjänst i annat polisdistrikt är de tidigare brukliga tjänsteförbindelserna. Innebörden av dessa är, att polisman, som före Plr:s ikraftträdande av visst polisdistrikt beviljats oavkortad lön under genomgång av

kurs vid statens polisskola, fått förbinda sig att efter kursens slut tjänstgöra viss tid — vanligen minst fem år — inom polisdistriktet med skyldighet att, om han dessförinnan avgår ur tjänsten, återbetala viss del av den uppburna lönen. Betydelsen av dylika förbindelser minskas emellertid alltmer, eftersom inga nya sådana kunnat tillkomma efter Plr:s ikraftträdande. — Vidare har av de av utredningsmannen verkställda undersökningarna framgått, att i vissa fall länsstyrelse generellt medgivit, att kungörelse om ledigblivna polismanstjänster ej införes i tidning(ar) på sätt föreskrives i 22 § polisreglementet.

Ehuru nu angivna förhållanden ej direkt berörs av det meddelade utredningsuppdraget, har utredningsmannen ansett sig böra framhålla angelägenheten av att åtgärder vidtas till undanröjande av dessa och andra eventuellt förekommande hinder för polismännens möjligheter att fritt söka och erhålla tjänster å annan ort.

Remissyttrandena

Endast en myndighet — *statskontoret* — har helt motsatt sig att utredningsmannens förslag nu genomföres, medan de övriga remissinstanserna helt eller delvis tillstyrkt detsamma eller lämnat det utan erinran.

Statskontoret finner för sin del förslaget ägnat att väcka starka betänkligheter med hänsyn till konsekvenserna beträffande andra kategorier kommunalanställda befattningshavare i statsunderstödd verksamhet. Så länge polisväsendet huvudsakligen är en kommunal angelägenhet, är ämbetsverket ej berett understödja den föreslagna utvidgningen av rätten till flyttningsersättning. Ämbetsverket erinrar om att 1956 års riksdag i anledning av väckta motioner om förnyad utredning av frågan om polisväsendets förstatligande beslutat att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan hur en tillräcklig, effektiv och smidig organisation av polisväsendet borde utformas med beaktande av vad statsutskottet i sitt utlåtande anfört (SU 1956: 181; rskr 1956: 374). Enligt ämbetsverkets mening bör förevarande spörsmål lämpligen upptas i samband med en sådan utredning.

Redan under utredningsarbetets gång har *Svenska stadsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* beretts tillfälle att framlägga sina synpunkter. Båda förbunden har därvid förklarat sig ej vilja medverka till en utvidgning av polispersonalens rätt till ersättning för flyttningskostnad till att omfatta även befodringsfall. Såsom skäl härför har framhållits, att polisväsendet alltjämt huvudsakligen är kommunalt och att det ej finns anledning att ge polispersonalen en särställning i förhållande till andra kommunalanställda som regelmässigt ej erhåller flyttningsersättning. Förbunden har vidare understrukit, att det för polisdistrikten ej föreligger något behov av en dylik utvidgning, eftersom det ej visats att de — bortsett från Stockholm och Göteborg, där speciella förhållanden varit rådande — ej tillfredsställande kunnat rekrytera sina polistjänster. Enligt förbundens mening borde en utvidgning ej övervägas förrän i samband med ett eventu-

ellt förstatligande av polisväsendet. I första hand borde man söka lösa de samordningsproblem, som vid flyttning mellan olika polisdistrikt i vissa fall uppkommer beträffande polismans pensionsförhållanden. I sitt remissyttrande understryker Svenska stadsförbundet de synpunkter, som förbundet anfört under utredningen, samt framhåller att ett övervägande av utredningsmannens förslag i och för sig borde kunna anstå, till dess den av riksdagen begärda utredningen om polisväsendets förstatligande redovisat resultatet av sitt arbete. Eftersom det framlagda förslaget innebär, att staten påtager sig kostnaderna för reglementsändringen och då förslaget kan ses som ett led i polisväsendets förstatligande, vill förbundet emellertid ej motsätta sig förslagets genomförande. Liknande synpunkter anföres av Svenska landskommunernas förbund.

Utredningsmannens allmänna motivering för en utvidgning av polispersonalens rätt till flyttningssättning möter i stort sett inga gensagor. *Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Uppsala län* framhåller dock, att bristen på familjebostäder torde verka mera hindrande på rekryteringen utifrån än själva flyttningsekostnaderna. Flertalet remissinstanser anser, att polispersonalen i princip bör ha rätt till flyttningssättning enligt samma grunder som statstjänstemännen. De föreslagna bestämmelserna innebär enligt *länsstyrelsen i Kalmar län* en avgjord fördel för såväl den enskilde polismannen som landets polisväsende i dess helhet. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* gör gällande, att en fortsatt effektivisering av polisväsendet torde underlättas, om för befordran väl kvalificerade polismän icke av ekonomiska skäl hindras att söka ledigblivna befattningar inom polisväsendet och att rätt till flyttningssättning även torde komma att verka stimulerande på nyrekryteringen till polisväsendet.

Frågan om den närmare utformningen av den vidgade rätten till flyttningssättning har berörts endast i ett fåtal yttranden. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* framhåller, att den differentiering av samma slags tjänster på flera lönegrader, som gäller i fråga om såväl prästtjänster som högre polistjänster, är så likartad, att anledning saknas att i flyttningssättningshänseende ge assistent- och kommissariatstjänster vid polisväsendet en förmånligare ställning, än vad som gäller för komminister- resp. kyrkoherdetjänster.

Ingen av remissinstanserna har något att erinra mot utredningsmannens förslag, att rätten till flyttningssättning ej skall gälla vid befordran inom reglerad befordringsgång. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* vill i detta hänseende begränsa rätten utöver vad utredningsmannen föreslagit. *Länsstyrelsen* framhåller nämligen, att befordran till tjänst som förste poliskonstapel som regel sker enligt grunder, som nära överensstämmer med de för reglerad befordringsgång tillämpliga. De arbetsuppgifter, som åvilar en poliskonstapel i lönegraden Ca eller Ce 15 och en förste poliskonstapel i lönegraden Ca eller Ce 17, är i allmänhet enahanda. Med hänsyn därtill anser *länsstyrelsen*, att rätt till flyttningssättning ej bör föreligga vid befordran till tjänst som förste poliskonstapel. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* uttalar

å andra sidan, att den — i motsats till utredningsmannen — hyser den uppfattningen, att polisväsendets effektivitet, särskilt å landsbygden, skulle påverkas fördelaktigt, om flyttning till tjänster i Ca 15 underlättades genom införande av rätt till flyttningsersättning. Jämväl *landsfogden i Uppsala län* förordar införande av en dylik rätt och framhåller, att det vid tillsättande av nya tjänster i lönegraden Ca 15, vilkas innehavare är avsedda att kommanderas till statspolisavdelning, är av betydelse för en mera allsidig rekrytering till statspolisen, att sökande kan erhållas bland polismän inom det område, som betjänas av statspolisen. En större växelverkan mellan stad och landsbygd måste, även då det gäller tillsättande av tjänster i lönegraden Ca 15, anses vara till fördel för polisväsendets effektivitet inom ett län. *TCO* gör gällande, att polismän — liksom statstjänstemän i allmänhet — inte utan starka personliga skäl söker en ordinarie tjänst i samma lönegrad som den innehavda extra ordinarie tjänsten, om befordran till den ordinarie tjänsten medför byte av bostadsort. Flyttningsersättning bör därför utgå vid befordran till tjänst i lönegraden Ca 15.

Utredningsmannens förslag, att flyttningsersättning ej skall utgå i samband med till- eller frånträdande av förordnande, berörs endast av *TCO*, som ej vill motsätta sig förslaget på denna punkt men som anser, att det ej är lämpligt eller ens från statens synpunkt försvarbart att ange den minsta tid ett förordnande skall uppehållas för att särskilda skäl skall kunna åberopas för erhållande av flyttningsersättning. Det kan nämligen väl tänkas, att det även vid förordnande omfattande kortare tid än den av utredningsmannen angivna blir billigare att betala flyttningsersättning än att utbetala traktamenten.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län finner — med hänsyn till polistjänstens speciella karaktär — den av utredningsmannen föreslagna rätten för vissa polismän att erhålla resekostnadsersättning och traktamente i samband med flyttning böra utsträckas att gälla alla polismän oavsett lönegrad. Enligt länsstyrelsens mening bör kostnaderna härför helt åvila statsverket. *Länsstyrelsen i Stockholms län* konstaterar, att meningen torde vara, att länsstyrelserna skall handha granskning och utbetalning av de av utredningsmannen föreslagna reseersättningarna, ehuru något bestämt uttalande därom ej gjorts i promemorian. Länsstyrelsen anser vidare, att det genom hänvisningen till allmänna resereglementet framgår, att denna ersättning skall utgå helt av statsmedel och utan tillämpning av 5 § förenämnda kungörelse 1954: 463.

I anslutning till utredningsmannens uttalande om begreppet stationeringsort anför *statskontoret*, att sagda begrepp synes böra definieras i författningstexten. Begreppet förekommer redan nu i olika bestämmelser i Plr utan att i reglementet sägs, hur stationeringsorten skall bestämmas. Däremot finns i polislagen föreskrifter rörande bestämmandet av bostadsorten för befattningshavare vid polisväsendet. Eftersom även bostadsorten torde bli av betydelse vid fastställandet av flyttningsersättning, torde det emellertid enligt ämbetsverkets mening bli nödvändigt att för vinnande av

klarhet och överskådlighet sammanföra stadgandena om stationeringsort och bostadsort i Plr. Även *riksräkenskapsverket*, *länsstyrelsen i Örebro län* och *polisväsendets organisationsnämnd* anser att föreskrifter om stationeringsort bör införas. Enligt organisationsnämndens uppfattning bör vidare skillnaden mellan stationeringsort och bostadsort i de för polispersonalen gällande författningarna markeras. Organisationsnämnden berör även utredningsmannens uttalande om vad som bör anses såsom stationeringsort. Enligt nämndens uppfattning bör detta uttalande kompletteras så att det omfattar jämväl de fall, där poliskår endast till viss del är centraliserad eller består av flera centraliserade delar, varvid med stationeringsort bör förstås den ort, till vilken den centraliserade del av poliskåren, varom i visst fall är fråga, är förlagd. Med centraliserad poliskår (centraliserad del av poliskår) avser organisationsnämnden därvid polisstyrka om minst två man, vilka har gemensam(ma) tjänstelokal(er), som tillhandahålles och inredes av polisdistriktet.

Huvudparten av remissinstanserna biträder utredningsmannens förslag, att kostnaderna för den föreslagna reformen helt skall bestridas av statsverket. Några myndigheter har emellertid en motsatt uppfattning. *Statskontoret* anser för sin del, att tillräckliga skäl ej anförts för att staten skall betala kostnaderna för flyttning i samband med befordran, medan motsvarande kostnader i samband med tvångsflyttning inom ett polisdistrikt enligt utredningsmannens förslag skall täckas på samma sätt som övriga kontanta avlöningsförmåner. Enligt ämbetsverkets mening bör den för sistnämnda fall avsedda ordningen gälla även vid flyttning i samband med befordran och enhetliga grunder således tillämpas. Statskontorets uppfattning i denna fråga delas helt av *riksräkenskapsverket*, som även anser, att det administrativa förfarande, som i promemorian föreslagits beträffande ärenden angående ersättning vid tvångsflyttning, bör tillämpas i samtliga ärenden angående flyttningersättning. Uttalanden av innebörd, att staten bör bidra till flyttningkostnaderna på samma sätt som till övriga kontanta avlöningsförmåner, har gjorts av *länsstyrelserna i Skaraborgs, Västerbottens och Norrbottens län*. Å andra sidan är enligt *länsstyrelsen i Jämtlands län* och *polismästaren i Malmö* en ovillkorlig förutsättning för förslaget genomförande, att staten betalar hela kostnaden.

Mot förslaget i den del det avser det administrativa förfarandet i ärenden angående flyttningersättning reses inga invändningar, bortsett från riksräkenskapsverkets här förut återgivna uttalande.

Ur remissvaren må härutöver följande synpunkter återges. *Polismästaren i Göteborg* har ingen erinran mot förslaget, därest fråga allenast är om befordran från en tjänstegrad enligt polisreglementet till annan, högre tjänstegrad. Han anser emellertid, att utredningsmannen ej anfört skäl för införande av rätt till flyttningersättning jämväl vid den något oegentliga form av befordran, som föreligger vid uppflyttning i högre lönegrad inom samma tjänstegrad. Vidare anføres att ett genomförande av förslaget —

även om det skulle komma att begränsas till flyttningar vid befordran mellan tjänstegrader — kan förutses komma att avsevärt öka antalet ansökningar från mindre polisdistrikt till tjänster i de större eller största distrikten. Med hänsyn till i samband härmed uppkommande meritvärderingsproblem finner polismästaren det synnerligen påkallat, att centrala anvisningar meddelas för åstadkommande av en enhetlig tillämpning polisdistrikten emellan vid behandlingen av ifrågasvarande befordringsärenden. Även TCO för frågan om befordran mellan tjänster i olika tjänstegrader på tal och ifrågasätter om ej skäl till avvikelse från utredningsmannens förslag föreligger i detta avseende. Det framhålles bl. a., att förste poliskonstapel i lönegraden Ca 17 kan erhålla befordran till kriminal- eller polisassistenttjänst i samma lönegrad men i en högre tjänsteställning, eftersom assistenttjänsterna är förmanstjänster. Centralorganisationen vill förorda, att frågan om rätt till flyttningsersättning vid befordran från lägre till högre tjänstegrad inom samma lönegrad blir föremål för bedömning främst med hänsyn till polisväsendets effektivitet.

I yttrandena från *statspolisintendenten, polismästaren i Stockholm, landsfogden i Norrbottens län* och *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* göres uttalanden av innebörd, att skälen för införande av rätt till flyttningsersättning vid befordran för polispersonal, å vilken Plr är tillämpligt, i lika hög grad gäller för den högre polispersonalen, såsom polismästare, stadsfiskaler och kommunalanställda polisintendenter m. fl., vilka ej avlönas enligt Plr. Det göres också gällande, att flyttningsersättning bör utgå jämväl i sådana fall, då statlig befattningshavare övergår till kommunalt avlönad högre befattning inom poliskarriären och tvärtom.

Utredningsmannens uttalande angående tjänsteförbindelser får instämmanden från *länsstyrelserna i Stockholms och Kalmar län, landsfogden i Kopparbergs län* samt TCO. *Svenska stadsförbundet* framhåller bl. a., att ifrågasvarande förbindelser grundar sig på 28 § med tillhörande protokollsanteckning i 1945 års normaltjänstereglemente för städernas ordinarie befattningshavare, varom överenskommelse träffades även med Svenska polisförbundet och vilket reglemente var tillämpligt på polispersonalen intill den 1 juli 1954, då Plr trädde i kraft.

Departementschefen

Såsom inledningsvis nämnts äger ordinarie eller extra ordinarie polisman, som förflyttas på grund av indragning av polistjänst eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, f. n. åtnjuta ersättning för flyttningsskostnad enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder, varjämte Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t därtill bemyndigar, äger medge, att dylik ersättning må utgå till annan polisman eller under andra förutsättningar än nu sagts.

Det nu framlagda förslaget innebär sådan ändring av 17 § 3 mom. Plr, att polispersonalen får rätt till flyttningersättning även vid flyttning i samband med befordran, d. v. s. efter samma grunder som gäller för statstjänstemän, dock med vissa begränsningar. Sålunda föreslås rätt till flyttningersättning skola införas endast i fråga om flyttning i samband med befordran till tjänst i 17 eller högre lönegrad (fr. o. m. den 1 juli 1957 lönegrad A 12 eller högre lönegrad), varjämte flyttning i samband med till- eller frånträädande av förordnande å högre tjänst ej skall grunda dylik rätt.

När rätt till flyttningersättning vid befordran för statstjänstemännen infördes år 1919, motiverades detta med det statliga arbetsgivarintresset av att dugande tjänstemän ej skulle av ekonomiska hänsyn avhålla sig från att söka befattningar och förordnanden. Införandet av denna rätt skulle göra det möjligt för flera tjänstemän än tidigare att söka ledigblivande högre tjänster, och förutsättningarna för att till dylika tjänster förvärva väl kvalificerade tjänstemän skulle öka. Även om polisväsendet huvudsakligen är en kommunal angelägenhet såtillvida, att flertalet polismän är kommunalanställda, har emellertid såsom utredningsmannen framhåller, staten sedan lång tid tillbaka genom konkreta åtgärder för polisverksamhetens effektivisering visat ett stort intresse för polisväsendets organisation och rätta funktion. Mot bakgrunden av den betydelse en effektiv polisorganisation har för samhället, finner jag i likhet med utredningsmannen det vara motiverat, att staten genom införande av rätt till flyttningersättning vid befordran underlättar för dugande polismän att söka högre tjänster. En sådan utvidgning av rätten till flyttningersättning för polispersonalen bör enligt min mening genomföras redan nu. Jag kan sålunda ej dela statskontorets uppfattning, att ställningstagandet i denna fråga bör uppskjutas i anledning av den av riksdagen begärda utredningen om polisväsendets organisation.

Av det hittills sagda framgår att det framför allt är det allmänna statsintresset för polisväsendets effektivitet, som utgör grunden för förslaget om en utvidgning av polispersonalens rätt till flyttningersättning. Med hänsyn härtill finner jag det naturligt, att bestämmelserna ges i princip samma innehåll som de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna i Saar. I analogi med sistnämnda bestämmelser bör sålunda polisman ej tillerkännas rätt till flyttningersättning vid befordran inom reglerad befordringsgång. Polisman befordras i normala fall automatiskt upp till lönegraden Ce 15 (fr. o. m. den 1 juli 1957 Ae 10), varför man här med fog kan tala om en reglerad befordringsgång. Utredningsmannens förslag, att rätt till flyttningersättning ej heller bör införas vid flyttning i samband med befordran till tjänst i lönegraden Ca 15 (Ao 10), finner jag mig också kunna godtaga. Det allmännas omsorg om polisväsendet torde ej motivera, att dylik rätt infördes i sist avsedda fall, eftersom flyttningar till tjänster i nämnda lönegrad ej nämnvärt torde kunna påverka polisväsendets effektivitet. Jag vill vidare framhålla, att en dylik begränsning torde vara ägnad att motverka

den nackdel för polisdistrikten, som ligger i den ökade risken att förlora polismän med god lokal- och personkänedom. Så länge rekryteringen upp till Ca 15 (Ao 10) huvudsakligen sker inom den egna poliskåren, torde dylika polismän alltid finnas tillgängliga inom distriktet.

Jag finner mig ej kunna biträda, vad polismästaren i Göteborg anfört om att rätt till flyttningsersättning vid befordran bör föreligga endast vid befordran från en tjänstegrad enligt polisreglementet till högre sådan tjänstegrad och ej heller TCO:s uppfattning att dylik rätt bör föreligga även vid befordran från lägre till högre tjänstegrad inom samma lönegrad.

Jag förordar vidare förslaget om att rätten till flyttningsersättning ej skall gälla i samband med till- eller frånträdande av förordnanden, eftersom polisväsendets effektivitet ej torde kunna i nämnvärd utsträckning påverkas av en dylik rätt. Såsom utredningsmannen framhåller har Kungl. Maj:t eller myndighet, som erhållit bemyndigande därtill, möjlighet att göra undantag från huvudregeln, om särskilda omständigheter föranleder detta. Någon ändring härutinnan ifrågasättes ej i förevarande sammanhang.

Utredningsmannens förslag om införande av rätt till resekostnadsersättning och traktamente med tillämpning av bestämmelserna i allmänna rese-reglementet vid resa i anledning av flyttning för annan polisman än ordinarie eller extra ordinarie föranleder ingen erinran från min sida. Den sålunda föreslagna rätten är helt analog med vad som gäller enligt Saar. Det finns enligt min mening ingen anledning att i detta avseende ställa polismännen i ett sämre läge än statstjänstemännen. Å andra sidan finner jag ej anledning föreligga att utsträcka denna rätt på det sätt, som föreslagits av länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Vad vissa remissmyndigheter anfört angående preciserande av begreppet stationeringsort, finner jag förtjäna beaktande. Detta torde böra göras genom att det av utredningsmannen i promemorian gjorda uttalandet om stationeringsort — med beaktande jämväl av vad polisväsendets organisationsnämnd i sitt remissyttrande därom anfört — införes i tilläggsbestämmelserna till Plr i form av anvisningar till bestämmelserna om rätt till ersättning för flyttningskostnad.

Vad beträffar bestridandet av kostnaderna för flyttningsersättning vid befordran för polispersonalen vill jag, med instämmande i vad utredningsmannen därom anfört, understryka, att det huvudsakliga motivet för en utvidgning av rätten till flyttningsersättning är det allmänna statsintresset av att polisväsendet arbetar så effektivt som möjligt. Av de båda kommunförbundens uttalanden framgår vidare, att kommunerna i och för sig ej har något intresse av den föreslagna utvidgningen. Det synes därför mindre lämpligt att helt lägga kostnaderna på kommunerna. Ett system med statsbidrag enligt samma grunder som beträffande övriga kontanta avlöningsförmåner vore i och för sig tänkbart, men jag finner även detta otillfredsställande. Det må framhållas, att ett stort antal städer ej åtnjuter nå-

got statsbidrag till polispersonalens avlöningskostnader — utom såvitt gäller statspolispersonal — medan landskommunerna uppbär statsbidrag med 50 procent av avlöningskostnaderna för ordinarie polismän. Ett statsbidragssystem skulle därför medföra, att en huvudsakligen av ett statligt intresse motiverad utvidgning av rätten till flyttningsersättning skulle i ekonomiskt avseende ge ett ojämnt utfall kommunerna emellan. Jag finner mig därför böra förorda, att nu ifrågavarande kostnader helt skall stanna på statsverket. Vissa av utredningsmannen verkställda undersökningar ger, såsom tidigare nämnts, vid handen, att det torde komma att röra sig om förhållandevis små belopp.

Vad utredningsmannen anført i fråga om bestridandet av kostnaderna för flyttningsersättning vid tvångsflyttning inom ett polisdistrikt liksom hans förslag i fråga om det administrativa förfarandet i ärenden angående flyttningsersättning till polismän, har ej givit mig anledning till erinran. De av utredningsmannen föreslagna resekostnadsersättningarna och traktamentena till polismän, som ej äger åtnjuta flyttningsersättning i egentlig mening, torde liksom flyttningskostnaderna böra bestridas av statsverket. Ärenden rörande ersättningar av nu avsett slag torde vidare böra handläggas på samma sätt som föreslagits i fråga om ärenden angående flyttningsersättning.

De av förslaget föranledda kostnaderna för flyttningsersättning vid befordran ävensom för resekostnadsersättning och traktamente i vissa fall bör bestridas från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m. Samma bör gälla beträffande kostnaderna för av Kungl. Maj:t i särskild ordning medgivna flyttningsersättningar, i den mån kostnaderna skall bestridas av statsmedel. De förutsebara kostnaderna för budgetåret 1957/58 torde rymmas inom angivna anslag.

Med anledning av utredningsmannens uttalande rörande de inom polisväsendet förekommande tjänsteförbindelserna vill jag framhålla, att dylika förbindelser ej kunnat tillkomma efter Plr:s ikraftträdande den 1 juli 1954. Eftersom de i regel löper på fem år, kan den återstående giltighetstiden nu högst uppgå till omkring två år. Den förut nämnda olägenheten med angivna förbindelser är sålunda relativt begränsad och synes icke påkalla några särskilda åtgärder.

Vad i övrigt framkommit under remissbehandlingen har ej givit anledning till uttalanden eller förslag från min sida.

Lydelsen av Plr har ej fastställts av riksdagen. Kungl. Maj:t torde böra utverka riksdagens bemyndigande att vidtaga ändring i 17 § 3 mom. Plr i huvudsaklig överensstämmelse med det förut anförda. Övriga i anslutning härtill erforderliga författningsändringar torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t.

III. Ersättning för beredskapstjänst eller jourtjänstgöring i vissa fall

Jämlikt 37 § 1 mom. Saar utgår enligt bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut, avlöningsförstärkningar och befattningsarvoden m. m. Sådana bestämmelser har meddelats i tilläggsbestämmelserna till Saar. Enligt bilaga D, avd. II B, till dessa bestämmelser utgår i vissa angivna fall särskild ersättning för vecka räknat till tjänstemän vid bl. a. statens järnvägar och statens vattenfallsverk vid fullgörande av s. k. beredskapstjänst. Enligt avd. III D i nyssnämnda bilaga utgår liknande beredskapsersättningar till tjänstemän vid försvaret i vissa fall.

I skrivelse den 24 januari 1956 har *marinförvaltningen* hemställt, att ersättning för fullgörande av beredskapstjänst måtte få utgå *dels* till arbetsledare eller tekniker vid örlogsvarvets i Göteborg elektriska verkstäder och kraftcentral på sätt från och med år 1952 medgivits beträffande motsvarande personal vid de elektriska anläggningarna vid örlogsvarvet i Karlskrona, *dels ock* till arbetschef eller ingenjör, som vid örlogsvarvet i Karlskrona fullgör driftteknisk beredskapstjänst. Ersättningarna föreslås skola utgå med samma belopp, som medgivits beträffande förut angivna personal vid de elektriska anläggningarna vid örlogsvarvet i Karlskrona och som gäller även för bl. a. viss personal inom vattenfallsverket, eller med f. n. högst 66 kronor per vecka. Kostnaderna föreslås skola bestridas med anlitande av respektive verkstäders driftmedel.

Såvitt framställningen avser personal vid de elektriska anläggningarna vid örlogsvarvet i Göteborg, återoppar *marinförvaltningen*, att betingelserna för den beredskapstjänst, som åvilar angivna personal, synes fullt likvärdiga med dem, som motiverat den beredskapstjänst, för vilken ersättning utgår vid örlogsvarvet i Karlskrona.

I fråga om ersättning för den drifttekniska beredskapstjänsten vid örlogsvarvet i Karlskrona erinrar *marinförvaltningen* om en tidigare framställning i ämnet den 27 juni 1950, vilken i denna del icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd (prop. 1952: 204, s. 53 f). Angivna beredskapstjänst anses enligt ämbetsverket alltså vara nödvändig i den omfattning, som angavs i den tidigare ingivna framställningen.

Försvarets civilförvaltning har i avgivet utlåtande i ärendet tillstyrkt bifall till framställningen i vad denna avser ersättning för beredskapstjänst vid de elektriska anläggningarna vid örlogsvarvet i Göteborg. Såvitt gäller den drifttekniska beredskapstjänsten vid örlogsvarvet i Karlskrona finner ämbetsverket skäligt att den berörda personalen medgives ersättning och har därför intet att erinra mot bifall till framställningen i denna del.

I skrivelse den 26 januari 1956 har *matematikmaskinnämnden* gjort framställning om bemyndigande att utbetala 200 kronor i veckan till vid nämnden anställda tekniker, vilka i samband med driften av elektronrörsmaskinen Besk ålagts viss beredskapstjänstgöring. Såsom motivering återoppar,

att maskinfel i regel icke kan avhjälpas av den med driften sysselsatta personalen ensam utan kräver tillkallande av sakkunnig ingenjörspersonal. Under ordinarie arbetstid finns sådan personal tillstädes på arbetsplatsen. Däremot har särskilda åtgärder måst vidtagas för att hålla sakkunnig personal snabbt tillgänglig för undanröjande av störningar i driften efter den ordinarie arbetstidens slut. Sålunda har sedan den 1 juli 1955 sju befattningshavare hos nämnden ålagts beredskapstjänst i hemmet en vecka i taget. Nämnden anser skäligt, att befattningshavare, som fullgör dylik beredskapstjänst, får uppbära särskild ersättning härför. Nämnden tillägger, att ordnad beredskapstjänstgöring av nämnda art är en av förutsättningarna för högsta produktivitet vid driften av Besk.

Över nämndens skrivelse har yttranden avgivits av *statskontoret* och *statens lönenämnd*. Statskontoret erinrar om att likartad tjänstgöring, för vilken särskilt arvode utgår, förekommer vid bl. a. de affärsdrivande verken. Enligt ämbetsverkets mening synes därför icke något vara att erinra mot att matematikmaskinnämndens tjänstemän beredes motsvarande förmåner. Ej heller lönenämnden vill motsätta sig, att ersättning för bestridande av beredskapstjänstgöring får utgå till den i matematikmaskinnämndens framställning åsyftade personalen. Båda de hörda instanserna förutsätter, att grunderna för ersättningarnas bestämmande utformas i anslutning till de, som gäller för liknande ersättningar vid bl. a. statens vattenfallsverk.

Genom skrivelse den 14 november 1955 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* underställt Kungl. Maj:ts prövning fråga om ersättning till vägmästare med eget vägmästarområde för jourtjänstgöring i enlighet med en här- om samma dag träffad överenskommelse mellan ämbetsverket och TCO.

Här avsedd jourtjänstgöring skall åvila vägmästare och biträdande vägmästare (annan personal i arbetsledande ställning). I fråga om sist angivna personalkategorier äger styrelsen själv besluta om utgivande av ersättning.

Jourtjänstgöring skall enligt överenskommelsen tillämpas *dels* från den tidpunkt under hösten, då risk för halka föreligger, till dess svårigheterna å vägarna på grund av tjällossningen i huvudsak övervunnits, *dels ock* under övrig tid av året under lördags- och söndagsdygn. Jourhavande skall städe vara anträffbar per telefon och skall välja sin uppehållsort så, att han kan nå tjänstestället inom högst en halv timme. Genom överenskommelsen har den för vägmästarna redan tidigare föreliggande beredskapskyldigheten preciserats.

Över framställningen har, efter remiss, utlåtanden avgivits av *statskontoret* och *statens lönenämnd*. Båda remissmyndigheterna berör härvid frågan om sambandet mellan vägmästarnas arbetsförhållanden och den löneställning, som tillerkänts dem genom 1952 års tjänsteförteckningsrevision. Statens lönenämnd finner det på grundval av de föreliggande uppgifterna undandra sig nämndens bedömande, huruvida vägmästarnas arbetsförhållanden genom överenskommelsen så förändrats, att skäl kan föreligga för

särskild ersättning utöver den med hänsyn till tidigare skyldigheter bestämda lönen. Ej heller statskontoret anser framställningen giva tillräckligt underlag för bedömning av ersättningsfrågan.

Efter remissbehandlings avslutande har ytterligare undersökningar och överväganden i ärendet förekommit, därvid särskild uppmärksamhet ägnats frågan om den inverkan de senare årens ökade trafikintensitet på vägarna haft i fråga om arbetsuppgifterna för den för vägunderhållet inom vägdistriktet direkt ansvariga personalen.

Överläggningar i ärendet har härefter förts med TCO. Dessa har den 14 mars 1957 lett till en överenskommelse, under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, av följande lydelse.

Till vägmästare i lönegrad 20 (A 14) vid väg- och vattenbyggnadsverket skall — i samband med genomförande av jourtjänst enligt bilaga till förhandlingsprotokoll den 14 november 1955 mellan, å ena sidan, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och, å andra sidan, Tjänstemännens centralorganisation — från och med den 1 april 1957 tills vidare utgå ersättning för jourtjänstgöring med högst 52 kronor per vecka enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Enligt inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställda beräkningar kan kostnaderna för här ifrågakommande ersättningar under budgetåret 1957/58 uppskattas till omkring 300 000 kronor. För andra kvartalet 1957 beräknas kostnaderna uppgå till ca 70 000 kronor. Kostnaderna i fråga kommer att belasta den under vägförvaltningarnas avlöningsanslag upptagna obetecknade anslagsposten: Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. I båda fallen tillkommer kostnaderna för motsvarande ersättningar till biträdande vägmästare, vilka kostnader belastar sakanslag.

Departementschefen

Jag finner mig kunna förorda, att beredskapsersättning medgives utgå i de fall, som avses i marinförvaltningens och matematikmaskinnämndens framställningar. Såvitt gäller den drifttekniska beredskapstjänsten vid Karlskrona örlogsvarv har jag härvid tagit hänsyn till att särskilt behov av dylik beredskapstjänst synes föreligga just vid detta örlogsvarv. Ersättningarna bör bestämmas att utgå efter samma grunder som vid bl. a. statens vattenfallsverk och de elektriska anläggningarna vid örlogsvarvet i Karlskrona. Ersättningarna torde böra utgå fr. o. m. den 1 juli 1957.

Jämväl den överenskommelse, som träffats beträffande ersättning för jourtjänstgöring till vissa vägmästare vid väg- och vattenbyggnadsverket, finner jag mig, efter att ha tagit del av den kompletterande utredningen i ärendet, kunna biträda. Ersättning med högst 52 kronor per vecka torde alltså böra medgivas utgå räknat fr. o. m. den 1 april 1957, i den mån avsedd jourtjänstgöring då kommer till stånd.

Särskilda problem i anslagshänseende torde i vad gäller förut föreslagna ersättningar uppkomma allenast såvitt avser ersättning för jourtjänstgöring

till vägmästare. Behov av anslagsöverskridande i fråga om förenämnda anslagspost till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal kan förutses föreligga för innevarande budgetår med hänsyn till kostnader under andra kvartalet 1957 och för nästkommande budgetår.

Kungl. Maj:t torde böra utverka riksdagens bemyndigande att meddela bestämmelser om utgivande av förenämnda ersättningar i huvudsaklig överensstämmelse med det anförda. Vidare torde bemyndigande böra inhämtas att för budgetåren 1956/57 och 1957/58 medge de överskridanden av den under sjätte huvudtiteln i avlöningsstaten för vägförvaltningarna upptagna anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som kan föräledas av vad förut föreslagits.

IV. Befrielse från viss återbetalningsskyldighet

Genom prop. 1946: 375 beredde Kungl. Maj:t riksdagen tillfälle att avgiva yttrande beträffande riktlinjerna för Kungl. Maj:ts prövning av frågor om befrielse från skyldighet att återbetala löne- och pensionsbelopp, som felaktigt utbetalats i strid mot under riksdagens medverkan tillkomna bestämmelser. Riksdagen uttalade med anledning därav i skrivelse den 19 december 1946, nr 565, att det av praktiska skäl syntes erforderligt, att Kungl. Maj:t hade en viss befogenhet att efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall utan riksdagens hörande fatta beslut om befrielse från sådan återbetalningsskyldighet, dock att ärenden avseende ett belopp överstigande 5 000 kronor borde underställas riksdagen.

Jag torde nu få anmäla fem till Kungl. Maj:t ingivna ansökningar, vilka Kungl. Maj:t ej synes ha befogenhet att pröva med stöd av förenämnda riksdagsuttalande. I ansökningarna hemställs, att Kungl. Maj:t måtte låta bero vid vissa till tjänstemän hos statens jordbruksnämnd felaktigt gjorda utbetalningar av resekostnadsersättningar och traktamenten.

Vid granskning av statens jordbruksnämnds räkenskaper för tiden den 1 juli 1950—den 31 december 1952 framställde riksräkenskapsverkets revision anmärkningar mot vissa tjänstemän hos nämnden för felaktiga utbetalningar av resekostnadsersättningar och traktamenten till fem kontrollanter hos nämnden. Genom utslag den 26 juni 1953 har riksräkenskapsverket med gillande av anmärkningarna förpliktat ledamoten av statens jordbruksnämnd O. W. Olsson, byråcheferna N. Tolstoy och G. Hulting, t. f. byråcheferna A. Ribbing och P. Ekström, kamreraren S. Frantzieh och t. f. kamreraren T. Seglert att — envar av dem öppet lämnat att hos vederbörande söka sitt åter efter befogenhet — ersätta statsverket för mycket utgivna resekostnadsersättningar och traktamenten till kontrollanterna F. Amundson, G. Frick, L. Lagerberg, W. Nytorp och E. Steen med tillhopa 9 397 kronor 04 öre. Av sagda belopp har utbetalats 777 kronor 85 öre till Amundson, 1 313 kronor 20 öre till Frick, 5 374 kronor 80 öre till Lagerberg, 1 464 kronor 94 öre till Nytorp och 466 kronor 25 öre till Steen. Ersättningskyldigheten emot stats-

verket fördelar sig primärt på följande sätt: Olsson 3 371 kronor 09 öre, Tolstoy 242 kronor 66 öre, Hulting 308 kronor 90 öre, Ekström 58 kronor 20 öre, Ribbing 717 kronor 68 öre, Frantzich 3 596 kronor 45 öre och Seglert 1 102 kronor 06 öre.

Av handlingarna i ärendet framgår bl. a., att de fem kontrollanterna under ifrågavarande tidspäriod varit bosatta i respektive Göteborg, Jönköping, Järna, Vetlanda och Göteborg men åtnjutit lön enligt ortsgrupp 5, att de belopp, varom här är fråga, utgjort dels traktamenten vid tjänstgöring i Stockholm och dels resekostnadsersättningar och traktamenten för resor mellan bostadsorterna och Stockholm, att de ifrågavarande tjänstemännen jämlikt bestämmelserna i 1929 års allmänna resereglemente ej varit berättigade att åtnjuta nämnda förmåner, att riksräkenskapsverkets revision därför anmärkt de utbetalade beloppen till ersättande av de tjänstemän, som underskrivit respektive kontrasignerat anordningarna av sagda belopp, samt att sistnämnda tjänstemäns hos kammarrätten anförda besvär ej medfört någon ändring i riksräkenskapsverkets förenämnda utslag av den 26 juni 1953.

I fem särskilda framställningar, vilka med tillstyrkande överlämnats av statens jordbruksnämnd den 2 augusti 1955, har kontrollanterna Amundson, Frick, Lagerberg, Nytorp och Steen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta vid ifrågavarande felaktiga utbetalningar bero. I samtliga ansökningar upplyses av vederbörande kontrollant dels att han ej kan fullgöra den återbetalningsskyldighet, som regressvis kan komma att åläggas honom, utan att upptaga lån eller utan stor försakelse, dels ock att han varit i god tro beträffande utbetalningarnas riktighet. Vidare är upplyst, att Nytorp och Steen numera avgått med pension samt att jämväl Amundson uppnått pensionsåldern men kommer att kvarstå i tjänst mot arvode till utgången av innevarande år.

Riksräkenskapsverket har i infordrat utlåtande den 7 oktober 1955 förklarar sig med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter icke vilja motsätta sig bifall till framställningarna.

Statskontoret har i utlåtande den 30 januari 1956 anført i huvudsak följande.

Vid omändringen fr. o. m. den 1 juli 1950 av statens livsmedelskommission, där fyra av ifrågavarande kontrollanter varit anställda, inplacerades dessa befattningshavare i lönegrader och löneklasser å statens löneplansförordning. Fr. o. m. den 1 oktober 1948 hade deras månadslöner bestämts till 853 kronor, vilket då motsvarade månadslön efter löneklass 22 och ortsgrupp 5 å löneplan nr 1 i sagda förordning. I samband med jordbruksnämndens tillkomst beslöts, att deras löner skulle utgå efter förenämnda löneklass och ortsgrupp. Det synes antagligt, att det varit åsyftat, att dessa tjänstemän, som var bosatta å orter, som ej tillhörde ortsgrupp 5, skulle bibehållas vid tidigare löneförmåner. Däri ingick rätt till resekostnadsersättning och traktamente vid resa i tjänsteärende från bostadsorten till Stockholm och åter. Beslutet, att lönerna skulle utgå efter ortsgrupp 5, fick, såsom riksräkenskapsverket och kammarrätten fastslagit, indirekt till följd, att kontrollanterna måste anses vara stationerade i Stockholm. Härigenom bortföll på

grund av bestämmelser i 1929 års allmänna resereglemente möjligheten att författningsenligt tillerkänna dem ersättningar för kostnader i samband med förrättningar i Stockholm. Denna konsekvens torde ej ha varit förutsedd och har ej uppmärksammats av nämnden.

I anslutning härtill finner statskontoret, att vissa skäl talar för efterskänkande av återbetalningsskyldigheten i vart fall för de fyra kontrollanter, som varit anställda i livsmedelskommissionen. Med hänsyn till den restriktivitet vid prövning av frågor om befrielse från återbetalningsskyldighet, som anbefallts av riksdagen och som iakttagits av Kungl. Maj:t, anser sig statskontoret emellertid svårigen kunna tillstyrka bifall till ansökningarna. Därest desamma likväl anses böra vinna tillmötesgående, torde härtill krävas riksdagens medverkan.

Departementschefen

För egen del finner jag det uppenbart, att ifrågavarande kontrollanter varit i god tro beträffande utbetalningarnas riktighet, framför allt i betraktande av vad statskontoret anfört därom, att deras lönesättning efter ortsgrupp 5 synes ha åsyftat att tillförsäkra dem samma månadslöner, som de uppburit före jordbruksnämndens tillkomst. Med hänsyn dels härtill och dels till vad sökandena anfört om svårigheterna att fullgöra den återbetalningsskyldighet, som regressvis kan komma att åläggas dem, finner jag det riktigt att vid ifrågavarande felaktiga utbetalningar får bero. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att bifalla ifrågavarande ansökningar.

V. Översyn av grunderna för den s. k. bilkalkylen

Inledning

I prop. 1951:19 förelades riksdagen till antagande ett förslag om vissa ändringar i det då gällande allmänna resereglementet. De föreslagna ändringarna innebar bl. a., att ersättning för resa med egen bil skulle utgå enligt bestämmelser, utfärdade av Kungl. Maj:t. Föredragande departementschefen anförde, att — sedan riksdagen meddelat beslut rörande de föreslagna reglementsändringarna — det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de avsedda ersättningsbestämmelserna. För att riksdagen skulle bli i tillfälle att få kännedom om hur dessa bestämmelser enligt departementschefens mening borde närmare utformas, lämnades i propositionen — i anslutning till ett av statens sakrevision framlagt förslag — en redogörelse härför.

Angivna redogörelse berörde väsentligen följande särskilda frågor, nämligen fördelningen mellan staten och den enskilde av fasta och rörliga bilkostnader, förhöjning av kilometerersättningen för resor i de nordligaste

länen, särskild ersättning för medresande förrättningsman samt ersättning i vissa fall för medförd utrustning. Beträffande det närmare innehållet i redogörelsen torde jag få hänvisa till angivna proposition (s. 24 och 25).

De av departementschefen förordade riktlinjerna lämnades utan erinran av riksdagen och lades till grund för utfärdade bestämmelser i ämnet (SFS 1951: 131, numera SFS 1952: 780 med däri senast genom SFS 1956: 297 vidtagna ändringar).

I skrivelse den 30 september 1954 har *Sveriges akademikers centralorganisation* hemställt, att Kungl. Maj:t ville låta utreda frågan om de fasta kostnadernas skäligena fördelning. Vidare har *TCO* och *Statstjänarkartellen* i gemensam skrivelse den 7 december 1955 hemställt om en översyn av bilkalkylen.

Genom beslut den 27 januari 1956 har Kungl. Maj:t med överlämnande av förenämnda framställningar anbefallt statens sakrevision att undersöka, huruvida med hänsyn till hittills vunna erfarenheter anledning funnes till ändringar i grunderna för gällande bilkalkyl, samt att till civildepartementet inkomma med de förslag, vartill undersökningen kunde ge anledning.

I skrivelse den 7 januari 1957 har sakrevisionen med anledning av förenämnda uppdrag framlagt förslag till vissa ändringar i grunderna för bilkalkylen, vilket förslag godkänts av statstjänstemännens fyra huvudorganisationer. Över det sålunda avlämnade förslaget har utlåtanden avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, lantbruksstyrelsen, veterinärstyrelsen, skogsstyrelsen, lantmäteristyrelsen, medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Malmöhus, Värmlands, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, telestyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen.

Jag torde nu få anmäla sakrevisionens förslag med däröver avgivna utlåtanden i de delar förslaget innefattar ändring av sådana nu gällande ersättningsgrunder, för vilka redogörelse lämnats i förenämnda prop. 1951: 19.

Sakrevisionens förslag och däröver avgivna utlåtanden

De fasta kostnadernas fördelning. Gällande grunder för fördelningen mellan staten och den enskilde av de fasta bilkostnaderna (amortering, ränta, skatt, försäkring och garage) bygger på en procentuell fördelningsmetod. Sakrevisionen redovisar i sin skrivelse såsom ett alternativ till angivna metod en på en sambruksprincip grundad fördelning med utgångspunkt från att bilen användes såväl i tjänsten som privat.

Av sakrevisionens skrivelse framgår, att revisionen vid sina överläggningar med personalorganisationerna i fråga om de fasta kostnaderna hävdade, att en på sambruksprincipen grundad fördelning vore den ur saklig synpunkt mest tillfredsställande, medan organisationerna ansett den nu tillämpade procentuella metoden överlägsen. Enighet har kunnat vinnas ge-

nom en kompromiss, som innebär ett tillgodoseende av å ena sidan personalorganisationernas önskemål om en förbättrad ersättning vid kortare körlängder och å andra sidan det av sakrevisionen gjorda yrkandet om en ändring i fråga om det nu tillämpade systemet med 100 procents kostnads-täckning vid längre körlängder. Det förslag, varom enighet sålunda nåtts, har följande innebörd.

Vid 500 mils körlängd i tjänsten ersättes 50 % av fasta kostnaden (fk) vid 1 500 mil (f. n. 50 % av fk vid 500 mil), vid 1 500 mil 85 % av fk vid denna körlängd (nu 100 % av samma fk) och vid 3 000 mil 95 % av fk vid denna körlängd (nu 100 % av samma fk).

Nuvarande ersättningsbelopp och de belopp, som framkommer vid tillämpning av förslaget vid den kostnadsnivå, efter vilken förstnämnda belopp är avvägda, framgår av efterföljande tabell.

Körlängd mil, budgetår	Mindre bil (tjänstevikt under 1 100 kg)		Större bil (tjänstevikt om minst 1 100 kg)	
	Ersättning öre/km			
	enligt gällande grunder	enligt föreslagna grunder	enligt gällande grunder	enligt föreslagna grunder
t. o. m. 500	34	36	45	49
500—1 500	26	21	35	28
1 500 och däröver	16	17	21	23

De angivna belopp, som framkommer vid en tillämpning av sakrevisionens förslag, förutsättes kunna komma att redan i år bli föremål för viss jämkning i anslutning till den årliga översyn av bilkalkylen, med beaktande av prisläget under första veckan i april, som det åligger statens sakrevision att verkställa.

I detta sammanhang torde böra nämnas, att vid de förda överläggningarna mellan sakrevisionen och personalorganisationerna enighet nåtts om att förorda, att den årliga översynen begränsas till att gälla prisjusteringar, medan invägningen av de särskilda kostnadselementen bör bindas för en tidsperiod av 3 år, räknat fr. o. m. den 1 juli 1957. Det har dock förutsatts att, om bedömningsunderlaget undergår väsentlig förändring under angivna period, en möjlighet till omprövning skall hållas öppen.

Remissmyndigheterna har i allmänhet inga erinringar mot sakrevisionens förslag angående de fasta kostnadernas fördelning, varvid vissa myndigheter fäst avseende vid att förslaget innebär en kompromisslösning, som förmått vinna anslutning från personalorganisationerna. Några myndigheter framhåller, att den av sakrevisionen under överläggningarna med personalorganisationerna hävdade sambruksprincipen är att föredra framför den nu tillämpade procentmetoden, vilken i princip förordats av organisationerna. Sålunda framhåller *domänstyrelsen*, att det är önskvärt, att nuvarande

system — ytterst vilande på en mer eller mindre skönsmässig, ofta förhandlingsvägen erhållen täckningsprocent för fasta kostnader — om möjligt ersättes med kalkyler, som är grundade på en statistiskt belagd sambruksprincip, och att därvid hänsyn tas även till vissa i kalkylen f. n. icke ingående element. *Skogsstyrelsen* har för sin del ingen erinran att göra, i den mån fråga är om grundernas tillämpning på sådana reseersättningsfall, där förrättningsmannen har s. k. bilmedgivande jämlikt 3 § bilersättningskungörelsen. När det däremot gäller fall, där förrättningsmannen i sitt eget intresse företagit tjänsteresa med egen bil och sålunda är skyldig att verkställa kostnadsjämförelse, medför de föreslagna ersättningsgrunderna, att ersättningen i vissa fall blir olämpligt avvägd.

Mot förslaget om att den årliga översynen av bilkalkylen skall begränsas till att avse prisjusteringar och att invägningen av de särskilda kostnadselementen skall bindas på 3 år, räknat fr. o. m. den 1 juli 1957, har ingen av remissmyndigheterna något att erinra.

Tilläggsersättning vid tjänsteresa i de nordligare länen. Enligt gällande bestämmelser utgår vid tjänsteresa inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län särskild tilläggsersättning med 2 öre per kilometer under tiden den 1 november—den 30 april och eljest med 1 öre per kilometer. Sakrevisionens förslag innebär på denna punkt, att den högre tilläggsersättningen skall utgå under månaderna december—juni. Förslaget motiveras av att verkningarna av tjällossningen gör sig gällande jämväl under maj och juni medan däremot vägarnas tillstånd och klimatförhållandena under november mer sällan skulle motivera en förhöjd tilläggsersättning.

Av de remissmyndigheter, som berört förevarande fråga, har erinringar anförts endast av följande länsstyrelser. *Länsstyrelserna i Jämtlands och Norrbottens län* har ansett den högre tilläggsersättningen böra utgå jämväl under november. Förstnämnda länsstyrelse anser därutöver skäl föreligga att fastställa tilläggsersättningarna till högre belopp än de nu gällande. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser att förevarande tilläggsersättningar bör utgå jämväl inom vissa delar av Kopparbergs län.

Transportkostnadsersättning. F. n. gäller att myndighet, som Kungl. Maj:t därtill bemyndigat, må tillerkänna förrättningsman, som vid förrättning utom stationeringsorten regelmässigt medför tyngre eller mera skrymmande utrustning, särskild ersättning med 5 öre per kilometer för de tjänsteresor med egen bil, vid vilka sådan utrustning medföres. Sakrevisionen, som funnit gällande bestämmelser medföra vissa ojämnheter i fråga om rätten till ersättning ävensom behov av omständliga beräkningar, föreslår sådan ändring, att myndighet efter prövning må tillerkänna förrättningsman, som på grund av förrättning medfört skrymmande bagage, vägande minst 35 kg, särskild ersättning (transportkostnadsersättning) med 2 öre per kilometer för de tjänsteresor med egen bil, vid vilka sådant bagage medförts. Då fråga

är om särskilt skrymmande eller tungt bagage, vilket föranleder påtagligt högre merkostnader, föreslås myndighet skola äga efter samråd med statens sakrevision medgiva högre ersättning.

I fråga om de föreslagna grunderna för transportkostnadsersättning, vilka i stort sett vunnit remissmyndigheternas gillande, konstaterar *lantmäteristyrelsen* med tillfredsställelse, att sakrevisionens förslag undanröjer svårigheterna vid gällande bestämmelsers tillämpning samtidigt som förslaget medför något större möjligheter att bereda tjänstemännen rimlig gottgörelse vid transport av tjänsteutrustning. *Riksräkenskapsverket* anser emellertid det föreslagna samrådet mellan myndigheterna och sakrevisionen rörande ersättningens storlek innefatta ett alltför omständligt förfarande. I stället bör överlätas åt vederbörande myndighet att enligt av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningar fastställa ersättningens storlek upp till ett maximerat belopp, förslagsvis 5 öre per kilometer. Vid användning av släpvagn synes ersättningen böra fastställas till 10 öre per kilometer. Även *statskontoret* ifrågasätter lämpligheten av att sakrevisionen — annat än möjligen övergångsvis — anförtros uppgiften som samrådsorgan. Enligt *telestyrelsens* uppfattning vore det bättre att bortse från, huruvida bagaget är skrymmande eller ej, och i stället enbart låta bagagets vikt vara avgörande för frågan om ersättning skall utgå.

Departementschefen

Såsom inledningsvis nämnts ankommer det på Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser om ersättning vid tjänsteresa med egen bil. I analogi med vad som skedde i förenämnda prop. 1951: 19 torde jag nu för riksdagens kännedom få i korthet redovisa mitt ställningstagande till det av sakrevisionen framlagda förslag, för vilket jag i det föregående redogjort.

Jag fäster stort avseende vid att det framlagda förslaget vunnit anslutning från statstjänstemännens huvudorganisationer. I fråga om de fasta kostnadernas fördelning mellan staten och bilägaren finner jag det välmotiverat, att en sådan ändring av gällande grunder göres, att större hänsyn tas till privatkörning. Den föreslagna kostnadsfördelningen, som bl. a. innebär något lägre kompensationsgrad än den nu gällande vid en årlig körlängd i tjänsten över 1 500 mil, utgör enligt min mening en skälig avvägning. Även om från statsverkets sida med visst fog kan hävdas, att — med hänsyn till privatbilismens kraftiga expansion på senare år — mera restriktiva bestämmelser, än vad som innefattas i sakrevisionens förslag, skulle vara på sin plats, förordar jag därför förslaget på denna punkt. I detta sammanhang torde böra nämnas, att av sakrevisionen gjorda beräkningar givit vid handen, att statsverkets utgifter för tjänsteresor med egen bil till tjänstemän med s. k. bilmedgivande enligt 3 § bilersättningskungörelsen genom de föreslagna ändringarna skulle för år minska med något mer än 500 000 kronor eller med 3,5 %.

Sakrevisionens förslag om en begränsning av den årliga översynen av

bilkalkylen till att gälla enbart prisjusteringar, medan invägningen av de särskilda kostnadselementen skulle bindas för en treårsperiod, finner jag mig kunna tillstyrka.

Beträffande den föreslagna ändringen av bestämmelserna om tilläggsersättning vid tjänsteresa i de nordligare länen har några remissmyndigheter i motsats till sakrevisionen hävdad, att den högre tilläggsersättningen — 2 öre per kilometer — liksom f. n. bör utgå jämväl under november. Frågan om under vilken tid det högre tillägget skall utgå torde vara en ren avvägningsfråga. För egen del kan jag ej finna den av sakrevisionen gjorda avvägningen oskäligen, i synnerhet som förslaget innebär en utökning med en månad per år av den tid, under vilken det högre tillägget skall utgå. Jag förordar därför förslaget även på denna punkt.

De föreslagna bestämmelserna om transportkostnadsersättning synes mig böra bli avsevärt smidigare i tillämpningen än de nu gällande, vartill kommer att en bättre anpassning till de verkliga merkostnaderna för transport av bagage vinnes. Jag finner mig därför böra förorda sakrevisionens förslag även i denna del. De av vissa remissmyndigheter uttalade farhågorna, att det föreslagna samrådet mellan myndigheterna och sakrevisionen i fråga om utgivande i vissa fall av högre ersättning än enligt huvudregeln skulle medföra ett alltför omständligt förfarande, kan jag ej dela. Jag finner dessutom sakrevisionen vara ett lämpligt samrådsorgan från den synpunkten, att nämnda myndighet — bl. a. genom verkställandet av årlig översyn av bilkalkylen — torde vara särskilt väl förtrogen med frågor rörande ersättningar av här avsett slag.

Hemställan

Vad jag i det föregående under I—IV förordat bör i princip träda i kraft den 1 juli 1957. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som kan finnas erforderliga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. bemyndiga Kungl. Maj:t att

1) vidtaga ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 (nr 436), avlöningsreglementet för folkskolan den 30 juni 1948 (nr 437) och avlöningsreglementet för övningslärare den 9 juni 1950 (nr 386) i huvudsaklig överensstämmelse med vad under I förordats,

2) vidtaga ändringar i polislönereglementet den 14 maj 1954 (nr 226) i huvudsaklig överensstämmelse med vad under I och II förordats,

3) utfärda de övergångsbestämmelser, som kan bli erforderliga i anledning av förenämnda förslag,

4) meddela bestämmelser om ersättning för beredskapstjänst till viss personal vid örlogsvarven i Karlskrona och Göteborg och vid matematikmaskinnämnden samt för jourtjänstgöring till vissa vägmästare vid vägförvaltningarna i huvudsaklig överensstämmelse med vad under III förordats,

5) medge de överskridanden för budgetåren 1956/57 och 1957/58 av den under sjätte huvudtiteln i avlöningsstaten för vägförvaltningarna upptagna anslagsposten till Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som kan föranledas av vad under 4 föreslagits, samt

6) bifalla de under IV omförmälda ansökningarna om befrielse från viss återbetalningsskyldighet, ävensom

B. medge, att de kostnader, som föranleds av vad under II föreslagits, må bestridas från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtats till riksdagen.

Ur protokollet:
S. Pantzerhielm

Innehållsförteckning

I. Vissa ändringar i avlöningsreglementena	3
II. Vidgad rätt till flyttningersättning m. m. för polispersonal	5
Inledning	5
Utredningsmannens förslag	
Remissyttrandena	11
Departementschefen	15
III. Ersättning för beredskapstjänst eller jourtjänstgöring i vissa fall	19
IV. Befrielse från viss återbetalningsskyldighet	22
V. Översyn av grunderna för den s. k. bilkalkylen	24
Inledning	24
Sakrevisionens förslag och däröver avgivna utlåtanden	25
Departementschefen	28
Hemställen	29